

ดร.เชิดชัย อุดมพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ศีลธรรมเป็นเรื่องของใคร

เมื่อเราเติบโตขึ้น จะค่อย ๆ รู้จักผิดชอบชั่วดีทีละข้อทีละเรื่อง บางครั้งอาจหลายข้อในทีเดียว ดังนั้น บุคคลในวัยเด็กเมื่อทำอะไรผิด บกพร่อง ก็มักได้รับการอภัยหรือลดหย่อนการรับโทษ เพราะความรู้จักผิดชอบชั่วดีอาจยังมีไม่มากนัก แตกต่างจากบุคคลในวัยผู้ใหญ่ที่ถูกมองว่าผ่านการอบรม และเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ควรกระทำหรือหลีกเลี่ยงมามากกว่า โดยนัยนี้ การพิจารณาว่าสิ่งใดผิดหรือชอบเกิดขึ้นจากการอบรมขัดเกลาจากสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อม รวมทั้งประสบการณ์การใช้ชีวิตของบุคคล แต่ละบุคคล จึงมีกรอบของศีลธรรมอยู่มากน้อยไม่เท่ากัน

ความรู้ที่สามารถแยกแยะผิดชอบชั่วดีนี้ สังคมคาดหวังให้เกิดเป็นความประพฤติของบุคคลที่พึงปฏิบัติเพื่อความผาสุกในการอยู่ร่วมกัน ความประพฤติหนึ่ง ๆ ของแต่ละคนที่เกิดขึ้น จึงต่างถูกประเมินด้วยกรอบศีลธรรมของผู้อื่นตลอดเวลา และในบางครั้งเราก็อาจพบว่า บางเรื่องก็ยากที่จะตัดสินถูก-ผิด ดี-ชั่วได้ ยิ่งหากได้ฟังเหตุผลที่บุคคลหนึ่งกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วยแล้ว กรอบศีลธรรมสำเร็จรูปที่ถูกสั่งสอนหรือถ่ายทอดกันมาคงไม่อาจช่วยเราตัดสินใจได้ว่า ควรจะเห็นใจ ตำหนิหรือประณาม ความประพฤตินอกกรอบในบางเรื่องเหล่านั้นอย่างไร เช่น ความสัมพันธ์ของผู้ชายที่มีภรรยาแล้วกับหญิงอื่น เราจะตำหนิฝ่ายชายที่ประพฤตินอกใจภรรยา โดยไม่สนใจว่าเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นไม่ได้หากหญิงอีกคนไม่ยินยอมพร้อมใจ หรือเราจะเห็นใจฝ่ายหญิงในกรณีที่ไม่ล่วงรู้ว่าฝ่ายชายมีภรรยาแล้ว หรือเราอาจไม่ต้องตำหนิใครเลย

หากความสัมพันธ์ของชายที่มีภรรยาแล้วกับหญิงคนนั้นดำเนินไปอย่างลับ ๆ ในประการหลังนี้ ชายหญิงเจ้าของเรื่องน่าจะพอใจที่สุด เพราะหากไม่มีใครรู้ก็เท่ากับไม่มีการประเมินจากกรอบศีลธรรมของใคร หากคิดเช่นนั้น ชีวิตก็คงเป็นเรื่องง่ายขึ้นมาก ถ้าเราสามารถปิดทุกพฤติกรรมให้พ้นจากการรับรู้ของผู้อื่น

อย่างไรก็ตาม การใช้ชีวิตในสังคมไม่เอื้ออำนวยให้เราทำพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พ้นหูและพ้นสายตาได้ง่ายดายเช่นนั้น ดังสำนวนที่ว่า หน้าตา มีหูประตูดุ้มช่องหรือข้างตายทั้งตัวเอาใบบัวปิดไม่มิด และพึงไม่ลืมว่า การประเมินด้วยกรอบศีลธรรมของบุคคลในสังคม ไม่ได้มีเพียงด้านของการตำหนิและควบคุมพฤติกรรมเท่านั้น อีกด้านหนึ่งกรอบศีลธรรมเหล่านี้ก็ใช้ประเมินเพื่อให้รางวัลแก่บุคคลด้วย ซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ความยอมรับ ยกย่องและควมมีตัวตนในสังคม และโดยพื้นฐานของชีวิต บุคคลต่างก็ต้องการสิ่งเหล่านี้เช่นกัน

การใช้ชีวิตเพื่อความผาสุกร่วมกัน เราจึงต้องเผชิญหน้ากับการประเมินด้วยกรอบศีลธรรมของผู้อื่นตลอดเวลา โดยที่บางครั้งเราอาจประพฤติผิดหรือชั่วในสายตาของผู้อื่น ในทางกลับกันเราก็อาจประพฤติถูกหรือดีได้พอ ๆ กัน เพราะกรอบของศีลธรรมที่หลากหลายในโลกปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ลื่นไหลและยืดหยุ่น ทั้งบางครั้งก็หละหลวม อย่างไรก็ตาม เรื่องของศีลธรรมพึงมีเกณฑ์กลางสำคัญที่ควร ตั้งมั่นอยู่ที่การไม่ทำร้ายผู้อื่นไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งน่าจะเป็นคำตอบที่ดีที่สุดสำหรับความผาสุกของการอยู่ร่วมกัน **ปัสสั ๑๑..**